

Riigikogu õiguskomisjoni istungi protokoll nr 127

Tallinn, Toompea ja videosild

Teisipäev, 05. mai 2026

Algus 14.04, lõpp 15.03

Juhataja: Madis Timpson (esimees)

Protokollija: Selenä Eenmaa (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Lea Danilson-Järg, Peeter Ernits, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Valdo Randpere, Stig Rästa, Vilja Toomast, Varro Vooglaid

Komisjoni ametnikud: Raini Laide (nõunik-sekretariaadijuhataja)

Puudusid: Andre Hanimägi ja Heljo Pikhof

Kutsutud: Justiits- ja Digiministeeriumi karistusõiguse ja menetluse talituse nõunik Martin Ziehr ning vanglate osakonna õigustalituse nõunik Kadri Margus, Riigiprokuratuuri juhtivprokurör Kretel Tamm, Tartu Maakohtu osakonnajuhataja Marju Persidskaja, Harju Maakohtu osakonnajuhataja Grete Vahtra, Tartu Ülikooli õigusteaduskonna karistusõiguse nooremteadur Diana Kõmmus, Tartu Vangla vanglateenistuse peaspetsialist-projektijuht Konstantin Nikiforov (1. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku ja kriminaalmenetluse seadustiku täiendamise seaduse eelnõu (773 SE) teise ja kolmanda lugemise ettevalmistamine
2. Info ja muud küsimused

1. Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku ja kriminaalmenetluse seadustiku täiendamise seaduse eelnõu (773 SE) teise ja kolmanda lugemise ettevalmistamine

Madis Timpson sõnas sissejuhatuseks, et eelnõu on läbinud esimese lugemise ning täna valmistatakse eelnõu ette teiseks ja kolmandaks lugemiseks. Riigikogust on laekunud üks Isamaa fraktsiooni muudatusettepanek. Arvamused on eelnõule esitanud Riigiprokuratuur, Riigikohus, Tartu Maakohus, Harju Maakohus, Tartu Ülikool, Tallinna Vangla ja Tartu Vangla.

Esimees andis esimesena sõna Tartu Ülikooli esindajale.

Diana Kõmmus sõnas, et ei soovi korrata seda, mis on juba Tartu Ülikooli kirjalikus [arvamuses](#) põhjalikult selgitatud. Ta tõi peamise tagasisidena esile, et puudub piisav analüüs erisuste tegemiseks kriminaalmenetluse lõpetamise osas.

Madis Timpson andis sõna Riigiprokuratuuri esindajale.

Kretel Tamm sõnas, et ka Riigiprokuratuuri [arvamus](#) on kirjalikult esitanud ning ta ei soovi sellele täiendavalt midagi lisada.

Madis Timpson andis sõna Harju Maakohtu esindajale.

Grete Vahtra sõnas, et ka temal ei ole praegu rohkem Harju Maakohtu [arvamuses](#) esitatud kirjalikele seisukohtadele lisada ning temale teadaolevalt on neid teatud osas ka arvestatud. Seega jääb Harju Maakohus nende seisukohtade juurde, mida kohtud on väljendanud.

Madis Timpson andis sõna Justiits- ja Digiministeeriumi (JDM) esindajale, et ta selgitaks vahepeal toimunud muudatusi ning vastaks lühidalt tõusetunud küsimustele.

Martin Ziehr sõnas, et eelnõus ei ole vahepeal iseenesest muutusi toimunud, kuid JDM on tänaseks esitatud kaks muudatusettepanekut.

Ta selgitas, et üks muudatus puudutab nikotiinipatjade küsimust. Vahepeal tuli selles osas Euroopa Inimõiguste Kohtu (EIK) lahend ning tegemist on Rootsi kinnipeetavate puhul pidevalt päevakorras oleva küsimusega, kas neile selline võimalus siin antakse või mitte. Arvestades, et võib tekkida olukord, kus EIK kohtulahendist tulenevalt tuleb seda niikuinii võimaldada, on esitatud vastav muudatusettepanek vangistusseadusesse erisätte lisamiseks, mille kohaselt tubakaseaduse § 22 lõike 2 punktis 7 sätestatud ei kohaldata vangla territooriumil tubakavabale huuletubakale. Viidatud paragrahvi sätte alusel on tubakatoodete ja nendega seonduvate toodete jaemüük riigisisesele kaugmüügil keelatud. Kaugmüügina käsitletakse ka sidevahendi abil toimuvat müüki, mistõttu on vanglas kasutatav veebipõhine tellimissüsteem kvalifitseeritav kaugmüügina.

M. Ziehr märkis, et varasemalt sellist probleemi ei esinenud, kuna tubakatoodete kasutamine oli vanglates täielikult keelatud. Nüüd võib see tõusetuda, mistõttu aitab muudatus võimalikku probleemi ennetada.

Anti Haugas küsis, kas EIK kohtulahendist tulenevalt võib juhtuda, et tekib kohustus lubada siin vanglates ka nn klassikalist suitsetamist või saab see piirduda üksnes nikotiinipatjadega.

Martin Ziehr vastas, et senine argumentatsioon on olnud selline, et süütamist eeldavaid tubakatooteid ei võimaldada. Samuti ei ole plaanis lubada elektroonilisi sigarette. Seega keskendub arutelu praegu kitsamalt nikotiinipatjade lubamisele või mitte.

Kadri Margus lisas, et konkreetne muudatus puudutab üksnes nikotiinipatju seetõttu, et Rootsi kinnipeetavatele on plaanis neid lubada. Ta rõhutas, et selle võimaldamine ei tähendaks seda, et on kavas hakata laiemalt lubama teisi tubakatooteid, sh suitsetatavaid.

K. Margus märkis, et EIK vaidlus on praegu tegelikult pooleli, sest asja menetlus on veel suurkojas ja lõplik lahend ei ole teada. Seega on õigusliku korra vaatest seis praegu sama, kuni suurkoja lahendit veel ei ole. Kui kohtulahend tuleb, siis on näha, kas EIK hinnangul on suitsetatavate tubakatoodete keeld siin konventsiooniga vastuolus või mitte. Lahendus võibki olla alternatiivina just nikotiinipatjade võimaldamises, kuid praegu ei ole see lahend ette teada.

Peeter Ernits tõstatas võrdse kohtlemise küsimuse. Ta leidis, et selline olukord, kus Rootsi kinnipeetavatele lubatakse siin nikotiinipatju, kuid Eesti kinnipeetavatele on tubakatooted endiselt keelatud, oleks vastuolus võrdse kohtlemise põhimõttega. Selline ebavõrdne kohtlemine võib teatavasti tekitada kinnipeetavate vahel pingeid.

Kadri Margus märkis esmalt, et suitsetatavate tubakatoodete lubamist vanglates ei peeta endiselt põhjendatuks, mh pidades silmas passiivse suitsetamise probleemi. Ta möönis, et nikotiinipatjade osas võib justnimelt võrdse kohtlemise põhimõttest lähtudes tekkida vajadus lubada üks hetk neid ka Eesti kinnipeetavatele, kuid see alles selgub.

K. Margus tõi esile, et Rootsi poole jaoks oli nikotiinipatjade võimaldamine üks nn punane joon ehk põhimõtteline tingimus, mistõttu on tehtud vastav erisus.

Peeter Ernits kommenteeris, et selline „võib-olla“ lähenemine ei ole mõisteta, kuna võrdse kohtlemise vaatepunktist tuleks nikotiinipadjad igal juhul võimaldada ka Eesti kinnipeetavatele juhul, kui see Rootsi kinnipeetavatele kindlasti võimaldatakse.

Martin Ziehr vastas, et nagu selgitatud, võib EIK kohtulahendist tulenevalt tekkida olukord, kus nikotiinipatjade võimaldamine osutub niikuinii vajalikuks. Ta rõhutas, et Rootsi poole jaoks oli see tõesti nn punane joon ning sellega seoses tegelikult mõõndi juba lepingusse vastava klausli lisamisel, et Eesti jaoks võib see tähendada vajadust ka oma õiguskorda selles osas üle vaadata.

M. Ziehr selgitas, et tubakatoodete keeld vanglates tuleneb temale teadaolevalt hetkel hoopis ministri määrusest, mitte seaduse tasemelt. See tähendab, et vajaduse korral on võrdse kohtlemise põhimõttest tulenevalt võimalik seal teha muudatusi.

Valdo Randpere kommenteeris, et oodatav kohtulahend võib iseenesest tegelikult viia ka selleni, et Eesti kinnipeetavad võivad taas suitsetatavaid tubakatooteid tarbima hakata ehk tubakas muutuks vanglates taas kättesaadavaks.

V. Randpere tõi esile, et Rootsi jaoks oli juba Euroopa Liitu astumisel nn punaseks jooneks see, et neil oleks lubatud huuletubakas ehk *snus*. Ta palus täpsustada, mis vahet nähakse siin nimetatud nikotiinipadjal ja *snusil* ning miks kasutatakse just mõistet nikotiinipadi, mitte *snus*. Arvestades, et Eestis müüakse küll nikotiinipatju, kuid Rootsis on lubatud *snus*, mis ei ole päris sama asi ja sisaldab ka tubakat.

Konstantin Nikiforov selgitas, et Rootsi *snus* sisaldab tõesti tubakat, mis on nikotiiniallikaks. Eestis müüdav nikotiinipadi ei sisalda tubakat, vaid koosneb üksnes nikotiiniga immutatud materjalist.

K. Nikiforov rõhutas, et Rootsi poolele sobib alternatiivina ka nikotiinipadi, sest *snusi* siia tõesti saata ega siin soetada ei tohi, kuid nikotiinipadi täidab sisuliselt sama eesmärgi.

Varro Vooglaid kommenteeris, et tõstatatud võrdse kohtlemise küsimus on tema hinnangul asjakohane ning olenemata oodatavast EIK lahendist on ebavõrdse kohtlemise kaebuste ja vaidluste tekkimine juba etteaimatav probleem, kui väliskinnipeetavatele on Eestis kehtiva õigusega lubatud midagi, mida kohalike kinnipeetavatele ei lubata. Arvestades, et kriitilist erisust erineva kohtlemise põhjendamiseks ei paista olevat. Seega ei ole tema hinnangul mõistlik oodata ära kaebusi Tartu Halduskohtule, kes peavad hakkama nendega tegelema.

V. Vooglaid küsis muudatuse sõnastuse osas, miks kasutatakse väljendit „tubakavaba huuletubakas“. Ta märkis, et selline väljend on keeleliselt vastuoluline, sest tubakavaba toodet ei saa ikkagi tubakaks nimetada.

Konstantin Nikiforov tõdes, et see sõnastus võiks olla selgem, näiteks „tubakavaba nikotiinipadi“.

Valdo Randpere nõustus, et vastuoluline mõistekasutus võib tekitada veel täiendavat segadust. Ta rõhutas, et kõlanud selgitused *snusi* ja tubakavaba nikotiinipadja erisuse osas võiks lisada ka eelnõu seletuskirja. Arvestades, et ka Rootsi pool hakkab meie seadust lugema ning ei pruugi täpselt mõista, mida siin tegelikult tohib tellida või mitte. Seaduses võiks seega olla konkreetsemalt kirjas, et *snusi* Eestis tellida ei saa, kuid alternatiivina saab tubakavaba nikotiinipatja.

Martin Ziehr möönis, et need märkused on sisuliselt õiged, kuid selgitas, et probleemkoht tõusetub sellest, et meie kehtiv tubakaseadus kasutab juba § 3¹ lõige 1 punktis 1 tubakatootega

seonduvate toodete all mõistet „tubakavaba huuletubakas“. Ta märkis, et see sõnastuse küsimus tundub seega olevat laiem, kuna käesolevasse eelnõusse toodi üle juba kehtivas tubakaseaduses kasutatav mõiste.

Anti Haugas kommenteeris, et tema ei näe põhjust, miks nikotiinipatjade kasutamine peaks Eesti kinnipeetavatele keelatud olema juhul, kui see võimalus antakse Rootsi kinnipeetavatele. Ta tõi esile, et kui ta käis komisjoni liikmena tutvumas Rootsi vangla korraldusega, siis seal oli suitsetamine küll lubatud, kuid piiratud kindlate kogustega ning kindlate kättesaamise aegadega. Kui ta uuris, kas võib esineda risk, et suitsudega kui defitsiitse kaubaga hakatakse kauplemas, siis seal ei peetud seda probleemiks. A. Haugas märkis, et nikotiinipatjade alternatiivina kasutamine oleks teisi kinnipeetavaid vähem häirivam ja hügieenilisem kui suitsetamine.

Martin Ziehr nõustus, et suitsetamist tuleb eristada ning lisaks hügieenile ja kaasvangide häirimisele tuleb arvestada ka julgeolekuriskidega, mis on üks põhjustest, miks see siin omal ajal keelati. Ta selgitas, et sigarettide süütamiseks hakatakse otsima erinevaid võimalusi, sh näiteks improviseerides elektripistikutega.

M. Ziehr lisas, et komisjoni tähelepanekud nikotiinipatjade võimaldamise ja sõnastuse osas võtab ta kaasa ning kuna tegemist on ministri määruse küsimusega, saab seda vajadusel just määruse tasandil lahendada.

Vilja Toomast kommenteeris, et tema hinnangul ei ole samuti vaja seda küsimust tingimata seadusesse kirjutada. Arvestades, et nikotiinipadjad on juba Eestis lubatud ning kui vastav regulatsioon kinnipeetavate osas on ministri määrmuses, tuleks vajaduse korral muuta seda määrmust, mitte eelnõu.

Madis Timpson alustas muudatusettepanekute loetelu tutvustamist muudatusettepanekuga nr 1 ja viis samaaegselt läbi hääletused.

1. Teha eelnõus järgmised muudatused:

1.1. Muuta ja sõnastada eelnõu peakiri järgmiselt: „Karistusseadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku ja vangistusseaduse täiendamise seadus“;

1.2. Täiendada eelnõu §-ga 3 järgmises sõnastuses:

„§ 3. Vangistusseaduse täiendamine

Vangistusseaduse § 48 täiendatakse lõikega 4 järgmises sõnastuses:

"(4) Vangla territooriumil ei kohaldata tubakaseaduse § 22 lõike 2 punktis 7 sätestatud tubakavabale huuletubakale."

Selgitus: Kehtiv tubakaseaduse regulatsioon ei võimalda tagada vanglates nikotiinipatjade kättesaadavust viisil, mis on vajalik Eesti Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi vahel sõlmitud vanglakaristuste täideviimise kokkuleppe täitmiseks. Lepingu kohaselt tuleb kinnipeetavatele tagada tavapärased elutingimused, sealhulgas võimalus kasutada nikotiinitooteid, eelkõige nikotiinipatju, mis on Rootsi vanglate praktikas laialt levinud. Tubakaseaduse § 22 lõike 2 punkti 7 kohaselt on tubakatoodete ja tubakatoodetega seonduvate toodete jaemüük riigisisel kaugmüügil keelatud. Nikotiinipadjad kvalifitseeruvad tubakaseaduse § 3¹ lõike 1 punkti 1 alusel tubakatoodetega seonduvateks toodeteks (tubakavaba huuletubakas), mistõttu laieneb neile ka kaugmüügi keeld. Tubakaseaduse § 6 lõike 3 punkti 4 kohaselt käsitatakse kaugmüügina sidevahendi abil toimuvat müüki, mistõttu vanglates kasutatav tellimissüsteem kvalifitseerub kaugmüügiks. Kuna tubakaseaduse § 22 sätestatud erandite hulgas vanglat ei ole, ei võimalda kehtiv regulatsioon nikotiinipatjade kättesaadavust. Seetõttu on vajalik sätestada vangistusseaduses kitsas erisus, mis võimaldab vangla territooriumil tubakatoodetega seonduva toote, tubakavaba huuletubaka (nikotiinipadjad), kättesaadavust

ka juhul, kui see toimub vormiliselt kaugmüügi teel, säilitades samal ajal üldise kaugmüügi keelu muudes olukordades.

Ettepanek JDM kirjast 10.04.2025

Õiguskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (muudatusettepaneku poolt 7: Peeter Ernits, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Valdo Randpere, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast; vastu 0; erapooletuid 0; ei osalenud 2: Lea Danilson-Järg, Varro Vooglaid).

Madis Timpson andis muudatusettepaneku nr 2 tutvustamiseks sõna õiguskomisjoni nõunikule.

Raini Laide selgitas lähemalt muudatusettepaneku sisu:

2. Teha eelnõus järgmised muudatused:

- 2.1.** Asendada eelnõu tekstis läbivalt tekstiosa „508⁸⁵“ tekstiosaga „508⁹⁸“;
- 2.2.** Asendada eelnõu punktis 5 toodud KrMS 19. peatükki 9. jao § 508⁸⁶. (Välisriigi kohtuotsusega mõistetud vangistuse täideviimise lubatavaks tunnistamise määruuse vaidlustamine) pealkirjas tekstiosa „§ 508⁸⁶.“, tekstiosaga „§ 508⁹⁹.“

Selgitus: Ettepanekuga täpsustatakse eelnõus toodud numeratsiooni ja teksti siseseid viiteid. Eelnõus pakutud KrMS paragrahvide (§-d 508⁸⁵ ja 508⁸⁶) on juba olemas teise eelnõu (784 SE) tekstis. Viimati nimetatud eelnõu lisab KrMS-i Europoli ja EL liikmesriikide vahelist teabevahetust käsitlevad normid ning selle muudatuse lõpphääletus Riigikogus on kavandatud 13.05.2026. Käesoleva eelnõu sätete sõnastamisel tuleb arvestada KrMS-s viimati tehtud muudatusi.

Õiguskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (muudatusettepaneku poolt 6: Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Valdo Randpere, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast; vastu 1: Peeter Ernits; erapooletuid 0; ei osalenud 2: Lea Danilson-Järg, Varro Vooglaid).

Valdo Randpere tõi esile, et alles äsja rääkis justiits- ja digiminister täiskogus, et seaduseelnõu ja selle muudatusettepanekud peaksid olema piisavalt selgelt esitatud, et ilma suurema vaevata oleks inimestele mõistetav, mida tegelikult nendega muudetakse.

V. Randpere märkis, et näiteks suurte numbriliste viidete asemel võiks tekstis olla selgelt kirjas, mida täpsemalt uus säte või muudatus tähendab. Praegu aga ollakse siin jälle sellise muudatuse juures, kus on niivõrd suured ülamärked nagu 86 ja 99 ning muudatusest ei ole kohe selgelt mõistetav, mida ja kus täpsemalt muudetakse.

Vilja Toomast kommenteeris, et tegemist on siiski seaduse muutmise eelnõuga ning paremini aitaks seda mõista seaduse tervikteksti vaatamine.

Valdo Randpere vastas, et mõte oligi selles, et seda ei peaks tegema ehk hakkama eraldi vaatama tervikseadust ja otsima sealt neid numbraid, millele viidatakse. Sisu peaks juba eelnõus ja muudatuses endas selgelt kajastuma.

Madis Timpson sõnas, et seda üldist probleemi pigem ei ole võimalik käesoleva eelnõuga lahendada. Tema hinnangul võttis minister selle probleemkoha teadmiseks ning üks hetk tullakse ka uue kriminaalmenetluse seadustiku ja karistusseadustiku terviktekstiga.

Esimees andis muudatusettepaneku nr 3 tutvustamiseks sõna JDM-i esindajale.

Martin Ziehr selgitas lähemalt muudatusettepaneku sisu:

3. Asendada eelnõu § 2 punktis 5 toodud KrMS § 508⁹⁸ (endine § 508⁸⁵) lõikes 3 sõnad „kui sarnased teod“ sõnadega „kui sarnased kuriteod“;

Selgitus: Ettepaneku aluseks on eelnõule 30.01.2026 esitatud Riigikohtu arvamus, milles tuuakse eelnõu seletuskirjale viidates välja, et karistuse ebaproportsionaalsusest on tõepoolest alust rääkida olukordades, kus Eestis oleks sama tegu (erinevalt taotlevast riigist) karistatav üksnes väärteo korras. Riigikohtu ettepaneku kohaselt oleks norm täpsem, kui räägiks üksnes kuritegudest. Kuigi lünka on võimalik ületada ka normi eesmärgipärase tõlgendamise teel, on täiendusettepanek loogiline, kuna välislepingu eesmärgiks on ajutiselt täide viia karistusi üksnes selliste tegude eest, mis on mõlemas riigis kuriteona karistatavad.

Ettepanek JDM kirjast 10.04.2026

Õiguskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (muudatusettepaneku poolt 7: Peeter Ernits, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Valdo Randpere, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast; vastu 0; erapooletuid 0; ei osalenud 2: Lea Danilson-Järg, Varro Vooglaid).

Vilja Toomast küsis, kas selles osas on samuti muudatusi tehtud, mis puudutas menetluse lõpetamise erisusi. Arvestades, et prokurörid on varasemalt sellele vastu seisnud.

Martin Ziehr vastas eitavalt.

Madis Timpson andis muudatusettepaneku nr 4 tutvustamiseks sõna Isamaa fraktsiooni esindajale, komisjoni liikmele Lea Danilson-Järgile.

Lea Danilson-Järg sõnas, et käesoleva seaduseelnõu muudatused muudavad Eesti jaoks olukorda kardinaalselt ning Isamaa fraktsiooni hinnangul ei ole asjakohane teha vahetult enne valimisi niivõrd kaalukaid otsuseid. Ta selgitas, et välisvangide Eestisse toomise otsusel saab olema pikaajaline mõju ja selle otsuse tagasipööramine oleks keeruline, kuna see tekitaks ebamugavusi ka lepingupartnerile ehk Rootsile ning mõjutaks omakorda Eesti rahvusvahelist kuvandit. Seega ei ole selliseid kaalukaid otsuseid põhjust enne valimisi kiirustades teha, vaid mõistlik oleks kogu vanglarendi teema, sh käesolev eelnõu lükata valimistejärgsesse aega, et uus valitsus saaks saadud mandaadi alusel rahulikult kaaluda ja hinnata, kas see lahendus on ikkagi Eestile vajalik ja asjakohane.

L. Danilson-Järg rõhutas, et Isamaa fraktsioon on selgelt väljendanud, et ei toeta vanglarendi elluviimist ning seetõttu on esitatud vastav ettepanek jõustumistähtaaja edasilükkamiseks:

4. Täiendada eelnõu paragrahviga 3 järgmises sõnastuses:
“§ 3. Seaduse jõustumine

Käesolev seadus jõustub 2028. aasta 1. jaanuaril.”

Isamaa fraktsioon

Juhtivkomisjon: JÄTTA ARVESTAMATA (muudatusettepaneku poolt 3: Lea Danilson-Järg, Peeter Ernits, Varro Vooglaid; vastu 6: Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Valdo Randpere, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast; erapooletuid 0)

Madis Timpson tegi seejärel ettepanekud eelnõu menetluslike otsuste osas.

Komisjonis kujunes arutelu eelnõu täiskogu päevakorda saatmise ja võimaliku lõpphääletuse kuupäevade osas.

Otsustati:

- 1.1.** Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 20.05.2026 (konsensus: Lea Danilson-Järg, Peeter Ernits, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Valdo Randpere, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).
- 1.2.** Teha ettepanek teine lugemine lõpetada (konsensus: Lea Danilson-Järg, Peeter Ernits, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Valdo Randpere, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).
- 1.3.** Kui teine lugemine lõpetatakse, teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda ja viia läbi lõpphääletus 10.06.2026 (konsensus: Lea Danilson-Järg, Peeter Ernits, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Valdo Randpere, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).

2. Info ja muud küsimused

Madis Timpson sõnas, et komisjoni liige Varro Vooglaid on tõstatanud oma hiljutises kirjas komisjonile sideandmete massilise kogumise ja õigusvastase säilitamise teema. Esimees andis Varro Vooglaiule selgitusteks sõna.

Varro Vooglaid selgitas, et ta on sel teemal mõelnud, et kui valitsuses ei saa probleemi lahendamiseks vastavat eelnõu kuidagi liikuma, siis võiks kaaluda hoopis fraktsioonide-ülest muudatust selles asjas. Fakt on see, et selline olukord on totter ning seda ei saa eitada. Eriti arvestades, et ka Euroopa Kohus on selgelt juba viis aastat tagasi öelnud, et selline Eestis kehtiv regulatsioon on õigusvastane. Tema hinnangul tuleks see asi korda teha ning komisjoni võiks selleks kutsuda teemaga seotud inimesed, sh nii JDM ja Siseministeerium kui ka teemal sõna võtnud advokaadid jne. Seejärel saaks mõelda välja vastava seadusemuudatuse sõnastuse ja alustada selle menetlust.

V. Vooglaid rõhutas, et tema ettepanek on lihtne ja ilma tagamõtteta, sest midagi kasulikku võiks lõpuks selle asja korda tegemiseks ära teha. Hetkel ei ole tal endal konkreetset sõnastust välja pakkuda, kuid seda küsimust võiks komisjonis arutada.

Valdo Randpere kommenteeris, et tema ei saa täpsemalt aru, mille taga vastav eelnõu valitsuses seisab.

Madis Timpson sõnas, et kuuldavasti on eelnõu valmis ja saadetakse kohe valitsuses kooskõlastamisele. Riigikohus on tegelikult öeldud, et kõnealune paragrahv ei kehti ning eelnõuga tunnistatakse see kehtetuks.

Valdo Randpere uuris, kas siis ei kogutaks enam sellisel kujul sideandmeid. Ta meenutas, et kui täiskogus arutati õiguskantsleri ettepanekut Riigikogu liikme Kalle Grünthali saadikupuutumatus äravõtmiseks, siis tõstatas ta samuti sarnase küsimuse. Õiguskantsler sõnas selle arutelu raames mh seda, et Riigikogu on ise andnud selle võimaluse igal hetkel sideandmete päringuid teha, ilma tegelikult mingit menetlust alustamata, kuna sideandmete päringud jäeti jälitustoimingute loetelust välja. Kui ta pärast õiguskantsleri käest küsis, mida peaks selleks muutma, siis ei saanud ta küsimusele vastust. V. Randpere küsis, kas praegu räägitakse samast probleemist.

Varro Vooglaid kommenteeris, et kasvõi sellistele küsimustele vastuse saamiseks võiks õiguskomisjon korraldada arutelu. Ta märkis, et probleemi võib esmalt arutada ka vabas formaadis, ilma, et tingimata peaks kohe eelnõu alkatama. Näiteks võiks ka õiguskantsleri komisjoni kutsuda ning saada selgitusi, kuidas tema seda probleemi näeb ja milline võiks olla lahendus. Võib-olla oleks sellisest arutelust ka valitsuse jaoks midagi kasulikku võimalik välja koorida.

V. Vooglaid sõnas, et tema hinnangul võib see teema valitsuses olla selle taga, et

õiguskaitseorganite silmis oleks see väga ebapopulaarne otsus, kuna nad ei soovi sellest loobuda. Kui lahendus leida hoopis fraktsioonide-ülevalt, võetakse ka see moment maha, et kedagi hakatakse võib-olla süüdistama Eesti julgeolekuhuvidele vastu töötamises vms.

Madis Timpson sõnas, et tema hinnangul võiks esmalt ära oodata valitsuse eelnõu, mis peagi kooskõlastusele liigub.

Varro Vooglaid tõi esile, et siin on tegelikult terve rida ka seonduvaid probleeme. Viimastel nädalatel on meediast olnud võimalik lugeda, kuidas tegelikult kõikidel sideettevõtjatel on nn vaba sissepääs inimeste andmeid uurida. Seejuures ei ole teada, kas neid päringuid logitakse või üldse kontrollitakse seda, kes ja mida ning millal ja miks vaatas. Tema hinnangul on selline olukord lausa skandaalne, kui see tõesti nii on. Arvestades, et sideandmed sisaldavad ka positsioneerimisandmeid ehk inimese asukohta, mis on juba palju tõsisem informatsioon kui lihtsalt see, kellele helistati ja kaua räägiti jne.

Vilja Toomast uuris, kas seda teemat mitte ei arutatud juba eelmises Riigikogu koosseisus. Tema mäletamist mööda on sideettevõtetel siiski kohustus säilitada kõiki logiandmeid teatud aja jooksul.

Valdo Randpere kommenteeris, et alguses, kui selline säte seadusesse sisse viidi, siis olid sideoperaatorid sellele vastu, sest vastava süsteemi üles ehitamine läks palju maksma. Nüüd tundub, et nad ise ei taha sellest lahti lasta.

Madis Timpson sõnas, et tõenäoliselt ei suuda komisjon ise kogu seda teemat siin läbi hammustada ning tema hinnangul võiks õiguskantsleri jt komisjoni kutsuda siis, kui valitsusest vastav eelnõu Riigikokku jõuab.

Varro Vooglaid sõnas, et tema ettepanek oleks siiski kutsuda õiguskantsler siia, et lihtsalt arutada, milles tema täpsemalt siin probleemi näeb ehk kas sideandmete kogumises kui sellises, kas sellises ulatuses kogumises või nende andmete kasutamises. Kui õiguskantsler on ise selles osas kriitikat avaldanud, siis võib-olla on tal ka mingi visioon sellest, kuidas lahendus võiks välja näha.

Valdo Randpere märkis, et komisjoni võiks kutsuda ka mõne sideettevõtte esindaja, näiteks Teliast.

Madis Timpson palus formuleerida küsimuse kirjalikult, et selle alusel oleks võimalik õiguskantslerit jt komisjoni kutsuda.

Varro Vooglaid vastas, et see küsimus võiks olla sõnastatud nii, et millist seadusmuudatust oleks tarvis selleks, et Eestis kehtiv seadus oleks kooskõlas Euroopa Kohtu otsuses nõutuga.

Madis Timpson sõnas, et mõte on kirja pandud ning õiguskantsler koos mõne sideettevõtte esindajaga kutsutakse sobiva aja leidmisel komisjoni selle teema arutamiseks.

(allkirjastatud digitaalselt)
Madis Timpson
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Selena Eenmaa
protokollija